

Гидродинамическая модель должна предсказывать количество газа, проникающего с погруженной струей жидкости, размер области смешивания, касательные напряжения в ней и размеры пузырей.

Для расчета гидродинамических характеристик погруженной струи применялись модель течения двухфазной среды с дисперсной газовой фазой и постоянным размером пузыря (Two Fluid Model) и модель, учитывающая распад и слияние пузырей (Inhomogeneous Multiple Size Group Model) [2], [3].

Расчеты проводились в ANSYS CFX. Получена удовлетворительная сходимости с экспериментальными данными [1].

Список литературы:

1. Evans G. M. A study of a plunging jet bubble column: PhD Thesis 1990 [Электронный ресурс] / G. M. Evans. – The University of Newcastle. Режим доступа: <https://nova.newcastle.edu.au/vital/access/manager/Repository/uon:722>
2. Inhomogeneous MUSIG Model-a Population Balance Approach for Polydispersed Bubbly Flows [Электронный ресурс] / T. Frank, P. J. Zwart, J. M. Shi, E. Krepper, D. Lucas, U. Rohde. – International Conference Nuclear Energy for New Europe 2005, Bled, Slovenia, September 5-8, 2005. – Режим доступа: http://www.drthfrank.de/publications/2005/Frank_NENE_2005_067.pdf
3. Ansys CFX Solver Theory Guide [Электронный ресурс] / ANSYS Inc, 2012. – Режим доступа: http://www1.ansys.com/customer/content/documentation/140/cfx_thry.pdf

УДК 532.54.013.2

Яхно¹ О.М., д.т.н., проф., Гнатів² Р.М., д.т.н., доц., Щербата² Н.В., Гнатів³ І.Р.

1- КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, Україна

2- НУ “Львівська політехніка”, м. Львів, Україна

3- Стрийський коледж Львівського НАУ, м. Львів, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗПОДІЛУ ЛОКАЛЬНИХ ШВИДКОСТЕЙ ЗА РОЗГІННОГО РУХУ РЕАЛЬНОЇ РІДИНИ ЗІ СТАНУ СПОКОЮ

В роботі представлені результати експериментальних досліджень розгінного руху рідини в циліндричній трубі зі стану спокою. Для визначення локальних характеристик нестационарного потоку використано термоанемометричну апаратуру. Встановлено, що за прискореного руху рідини зі стану спокою до виникнення турбулентності зберігається рівномірний розподіл швидкостей в перерізі труби і лише в тонкому пристінному шарі спостерігаються градієнти швидкостей. У момент переходу до турбулентного режиму з'являється переломна точка на графіку зміни величини середньої швидкості, а розподіл швидкостей та інтенсивність турбулентності зазнають значних змін в порівнянні зі стаціонарними турбулентними потоками. Турбулентність генерується в пристінній ділянці та поширюється до центру перерізу трубопроводу практично з постійною швидкістю.

Ключові слова: неусталений, нестационарний, рух рідини, структура потоку.

Проведено експериментальні дослідження розподілу швидкостей в живому перерізі трубопроводу для вдосконалення методики розрахунку структур неусталених потоків рідин в круглих трубопроводах. В роботі представлені результати вимірювання локальних швидкостей по радіусу труби термоанемометричним способом за розгінного руху рідини зі стану спокою.

Досліди проведені на експериментальній установці, основні вузли якої описані в роботі [1]. Для визначення локальних характеристик нестационарного потоку застосовувалася апаратура фірми "DISA". Як датчики для вимірювання локальної швидкості в трубі був застосований термоанемометричний датчик 55R42, а для вимірювання дотичних напружень - датчик 55R46, змонтований врівень з внутрішньою стінкою труби.

На рис. 1 наведені графіки зміни осередненої за ансамблем локальної швидкості в часі для різних точок живого перерізу. Кількість дослідів в одному ансамблі була від 25 ($r/R = 0$) до 47 ($r/R = 0,92$). При обробці експериментальних даних крім усереднення за

ансамблем було проведено додаткове згладжування осередненням в часі по п'яти сусідніх точках. Для отримання більш гладких функцій шуканої характеристики в ансамблі необхідно мати набагато більше дослідів, особливо в пристінній ділянці. На графіках чітко видно моменти зміни режиму течії від ламінарної в турбулентну, які на рисунку позначені чорними трикутниками.

Наведені на рисунку залежності відносяться до початкового тиску в системі $p_0 = 1,56 \times 10^5 \text{ Н/м}^2$, за часу відкриття швидкодіючого клапана $t = 0,01 \text{ с}$. Як показують дані вимірювання тиску в розглянутому нестационарному процесі течії рідини, в момент виникнення турбулентності хвильові явища, обумовлені стисливістю рідини, згасали і рідину можна розглядати як нестисливу. При цьому як швидкості в точках, так і середня швидкість змінюються майже за лінійним законом з прискоренням $dV / dt = 7,15 \text{ м/с}^2$. Виявляється, що виникаюча в пристінній зоні турбулентність течії поширюється до

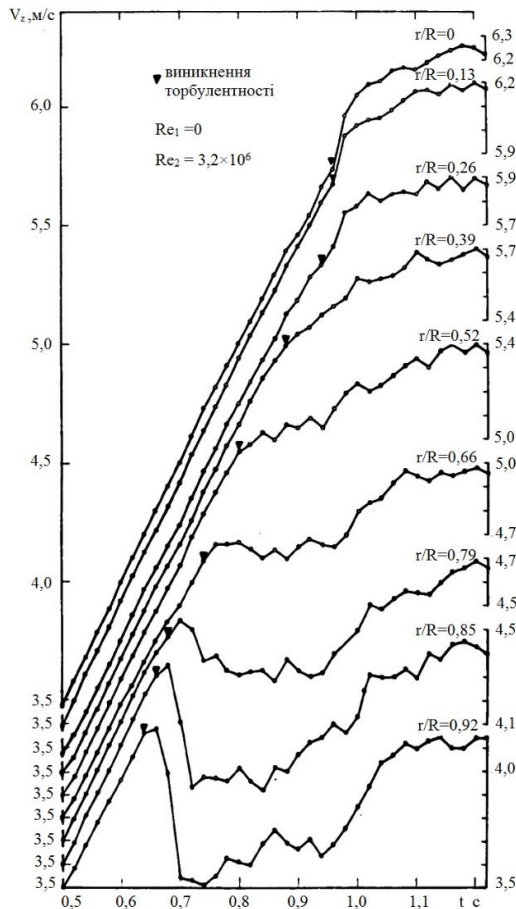

Рис. 1 – Зміна поздовжніх швидкостей V_z в різних точках поперечного перерізу ($\xi = 0,47$)

центру перерізу труби практично з постійною швидкістю.

Як видно, виникнення турбулентності в даній точці викликає різке відхилення функцій швидкості від лінійного закону.

Фізичний характер такої течії в стаціонарних умовах описують коефіцієнтом переміжності γ [2]. Коефіцієнт γ визначається в такий спосіб

$$\gamma = S_T / S = 1 - (r/R)^2, \quad (1)$$

де S і S_T - площа перерізу труби і площа перерізу, охоплена турбулентністю в даний момент

часу; R і r - радіус труби і радіус точки на місці переходу в турбулентний режим.

За прискореного руху рідини з прискореннями від 1 до 12 м/с^2 із стану спокою до виникнення турбулентності зберігається рівномірний розподіл швидкостей по перерізу труби і лише в тонкому пристінному шарі спостерігаються градієнти швидкостей. Спостерігається затягування ламінарного режиму течії з подальшим переходом до турбулентного при миттєвих числах Re , які на кілька порядків перевищують критичне Re в стаціонарних умовах [3].

Різкий перехід в характеристиці дотичного напруження на стінці труби τ_0 за зміни ламінарного режиму турбулентним

спостерігається також в характеристиках локальних швидкостей. У момент переходу до турбулентного режиму течії з'являється критична точка на графіку залежності величини середньої швидкості, а розподіл швидкостей і інтенсивність турбулентності зазнають значних змін в порівнянні зі стаціонарними турбулентними потоками.

Література

1. Яхно О.М. Залежність середньої швидкості потоку від зростання тиску при неусталеному русі рідини в трубопроводі/ О.М. Яхно, Р.М. Гнатів //Вісник НТТУ "КПІ" Серія машинобудув.-2013.-№ 3(69).- С. 198-202.
2. Маграквелидзе Т. К вопросу распределения скоростей при турбулентном течении жидкости в круглой трубе/ Т. Маграквелидзе// Сб. трудов Ин-т систем упр. АН Грузии.- 2005.- № 9.- С. 96-101.

3. Гнатів Р.М. Експериментальне визначення пульсації дотичних напружень на стінці трубопроводу при перехідному режимі руху рідини/ Р.М. Гнатів// Промислова гідраліка і пневматика.- 2012.- №3(37).- С. 52-54.

УДК 621.671

Косторной С.Д. д.т.н., проф., **Косторной А.С.** к.т.н, **Хатунцев А.Ю.** к.т.н.,
Бондарев А.О.

ПАО “ВНИИАЭН” Научно-исследовательский и проектно-конструкторский институт атомного и энергетического насосостроения, г. Сумы, Украина

МОДЕЛИРОВАНИЕ ВИХРЕВОГО ТЕЧЕНИЯ В ЦЕНТРОБЕЖНОМ НАСОСЕ МЕТОДОМ ГРАНИЧНЫХ ЭЛЕМЕНТОВ

В работе выполнено моделирование вихревого течения идеальной жидкости в рабочем колесе и спиральной камере центробежного насоса удельной быстроходности $n_s = 40-400$ с целью развития научно обоснованного метода проектирования проточной части и определения гидродинамических параметров для совершенствования энергетических и динамических характеристик на этапе проектирования. Рассчитаны мгновенные линии тока и вихревое поле в проточной части, исследовано их взаимное расположение. Построенное вихревое поле позволяет оценить потери из-за трения на поверхности и диссипации вихрей в потоке.

Ключевые слова: вихревое течение, идеальная жидкость, центробежный насос, метод граничных элементов.

Основоположником вихревых методов является метод дискретных вихрей для моделирования течений идеальной жидкости [1-3]. Метод был успешно применен для расчетов нестационарного обтекания тел со сходом вихревого следа на острых краях [4].

При моделировании течения жидкости в различных каналах, или замкнутых пространствах, вихревое распределение обычно считается конечным и распределенным на внутренней границе, на которой имеется тангенциальный разрыв вектора скорости. Величина скачка тангенциальной скорости определяется из интегрального уравнения, которое обеспечивает условие отсутствия течения через поверхность тела.

Постановка задачи

Решить прямую 3D задачу течения в центробежном насосе с учетом взаимного влияния элементов проточной части. Задача решается в дискретные моменты времени. Используется модель вихревой идеальной несжимаемой жидкости для стационарного течения:

$$\begin{aligned}(\mathbf{V} \cdot \nabla) \mathbf{V} &= \mathbf{F} - \frac{1}{\rho} \text{grad } p, \\ \text{div} \mathbf{V} &= 0, \\ \text{rot} \mathbf{V} &\neq 0.\end{aligned}$$

Рассматривается течение в рабочем колесе центробежного насоса со спиральным отводом b и в ступени центробежного насоса.

Граничные условия:

- на поверхности проточной части S в контрольных точках с радиус-векторами $\mathbf{r}_i$, записанное в виде:

$$\mathbf{V}(\mathbf{r}_i) \cdot \mathbf{n}(\mathbf{r}_i) = 4\pi \cdot f(\mathbf{r}_i), \quad (1)$$

где
 $f(\mathbf{r}_i) = 0$, на неподвижной поверхности;